

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marcija 1892. Leto IX.

Obseg: Pridelovanje krme na njivah. — Ulnjak. — Sekelska koruza. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Pridelovanje krme na njivah.

III.

V zadnjem listu smo našli trave, ki so važne za pridelovanje krme na njivah. Preostaja nam sedaj še omeniti raznih detelj in njim podobnih rastlin, ki so tudi važne v tem pogledu.

Najvažnejši sta:

1.) domača ali štajarska detelja (lat. *trifolium pratense*, nemški Rothklee), in

2.) nemška detelja ali lucernovka (lat. *medicago sativa*, nemški LuzernerKlee). — Ker sta obe detelji i tako vsakemu znani, zato ne pišemo kaj več o njiju ter rajši prehajamo na druge, in sicer:

3.) Zelena detelja (lat. *trifolium pratense* perenne, nemški dauernder WiesenKlee). Zelena detelja je sicer skoraj popolnoma enaka navadni domači detelji, le manjša je, proti mrazu neobčutljiva in, ker ji korenine segajo zelo globoko v zemljo, zato tudi suši laže kljubuje. Ta detelja je torej še za tiste slabe zemlje po mrzlih krajih, koder navadna detelja ne uspeva. Ona je zlasti za zboljšanje travnikov.

4.) Bela detelja (lat. *trifolium repens*, nemški Weissklee) daje tudi na slabšem svetu dobro krmo ter pretrpi sušo. (Glej podobo 25.)

5.) Švedska detelja (lat. *trifolium hybridum*,

nemški schwedischer Klee) je za vlažen svet in prenese najhujši mraz.

6.) Rumena detelja (lat. *medicago lupulina*, nemški HopfenKlee) prenese sicer tudi sušo in mraz, uspeva pa vendar najbolje v gorkem, vlažnem podnebju. Močvirna tla ji pa ne ugajajo. Seme rumene detelje je podobno semenu lucernovke, a je veliko cenejše, zato trgovci ž njim kaj radi goljufajo. Kdor letos kupi lucernsko seme, ki je cenejše nego 70 kr. kilo, dobi ali staro seme, ali pa seme rumene detelje. V Ljubljani prodajajo nekateri trgovci seme lucernovke po 50 kr. in tudi ceneje. Kdor tako prodaja, je slepar, ker daje namesto lucernovke rumeno deteljo, katere kilogram je največ 25 kr. vreden.

Podoba 25. Bela detelja.

7.) Inkarnatovka ali rdeča detelja (lat. *trifolium incarnatum*, nemški InkarnatKlee) se seje jeseni ter da pomladi toliko zgodnjo košnjo, da je lahko sejati za njo še ječmen, peso i. t. d. Inkarnatovka pa ne prenese hudega mraza in suše.

8.) Ranjak (lat. *anthyllis vulneraria*, nemški Wundklee ali TannenKlee) je rastlina za suho pečeno zemljo. Suša in mraz ji ne škodujeta. (Glej podobo 26.)

9.) Rožičkasta nokota (lat. *lotus corniculatus*, nemški gehörnter SchottenKlee) cvete rumeno, sicer povsod uspeva, a ljubi vendar vlažno podnebje. Uspeva pa prav dobro tudi na suhih, revnih tleh.

10.) Turška detelja ali esparzeta (lat. hedy-sarum onobrichis, nemški Esparsette) ljubi bolj gorko podnebje in uspeva na močno apnenem svetu, pa tudi na drugem, le na močvirnem ne.

11.) Seradela (lat. ornithopus sativus, nemški Seradella) uspeva dobro na slabem svetu. Žival jo rada je kakeršno koli. Kosi se dvakrat v letu ter daje jeseni še dobro ovčjo pašo. (Glej podoba 27.)

IV.

Sestava travnih in deteljnih zmesi je zavisna od časa, kako dolgo naj uspevajo. Če naj njiva daje košnjo eno do dve leti, sejati je deteljno-travne zmesi, to so tiste, ki sestojijo največ iz detelje ali vsaj iz dveh petink. Te zmesi so vedno več vredne, nego detelja sama za se. Pri teh zmesih ne odločuje toliko kakovost zemlje. Domača

ali štajarska detelja se lahko skoraj povsod seje, koder pa je ne kaže, kakor na pr. na težkih vlažnih tleh, nadomesti naj jo švedska detelja. Za pašo je najvažnejša bela detelja. Med deteljo za eno do triletno porabno dobo se seje navadno laška pahovka, mačji rep, včasih tudi travulja in pasja trava.

Po težkih zemljah ugaja zlasti mačji rep, po lažjih pa laška pahovka. Koder mislijo na pašo, tam bodi priporočena tudi angleška pahovka. Iz tega je razvidno, da sestava teh zmesi ni težavna. Ozirati se je le na malo število trav, in sicer posebno na take, ki se uže prvo leto popolnoma razvijo. Pri obdelovanju takih njiv je važno:

- 1.) da ne hraniš semena in kupiš najboljšega;
- 2.) da presilno ne popaseš jeseni, ker je škodljivo, zlasti za pridelek prihodnjega leta;
- 3.) da semensko zmes seješ pomladi pod žito.

Sestava zmesi za tako zvane menjalne seno-žeti na njivah za štiri do šestletno porabno dobo je uže težavnejša. Tudi je naprava teh seno-žeti dražja, ker se morajo sejati travna semena, ki so sedaj še zelo draga. Ako je pa vse prav narejeno, je pa tudi res, da dajo take njive več krme, nego deteljišča ali navadne seno-žeti. Pri sestavi zmesi za seno-žeti na njivah za štiri do šestletno porabno dobo se je držati nastopnih pravil:

- 1.) Raznih vrst detelj ne jemlji več nego tretjino,
- 2.) Laške pahovke sme biti v zmesi k večjemu eno dvajsetino, ker drugače v prvih dveh letih zaduši druge počasneje rastoče trave, kadar sama izgine, je pa njiva slabo obraščena.
- 3.) Iz ravno tega vzroka vzemi tudi angleške pahovke le deseti del, če ravno dlje zdrži nego laška.

4.) V zmes morajo priti visoke ter srednje trave in pa nizke, katere zemljo dobro zaledinijo.

5.) Vztrajne trave (kakor na pr. pasja trava, seno-žetna bilnica, seno-žetna latovka) morajo biti primerno primešane.

Naprava trajnih seno-žeti je umestna tam, kjer so pripravna tla, na pr. kjer se dajo namakati ali so včasih preplavljena, nadalje so prikladni sadovnjaki, njive, ki so daleč proč od doma i. t. d. Pri sestavi zmesi za trajne seno-žeti so detelje in trave s kratko dobo najmanj važne, z dolgo dobo pa najvažnejše. Ozirati se je dalje na trave, ki kmalu pomladi dorastejo ter dajo prvo košnjo, in na poznejše trave, ki dajo drugo košnjo.

V.

Kadar seješ deteljne in travne zmesi, sej rajši pregosto nego preredko. Da bode setev enakomerna, sej posebe deteljno seme in posebe travno seme. Ako je njiva velika, je najboljšje, če seješ vsako vrsto semena (deteljnega in travnega) dvakrat, in sicer prvič po dolgem, drugič po čez. Kadar je žito uže podvlečeno, sej zmes in potem z lahko

Podoba 27. Seradela.

Podoba 26. Ranjek.

brano povleci ali pa samo povaljaj. Valjanje je sploh boljše. Na zelo težkih zemljah se pa seme kar pusti, ker ga i tako potem dež dovolj pod zemljo spravi.

Na podlogi teh razjasnil podajemo razne vrste zmesi, omenjamo pa, da to niso splošno veljavni recepti, ampak navodila, katera lahko umen gospodar za svoje namene tudi premeni, če se mu zdi potrebno.

VI.

Zmesi detelje in trave za eno do triletno porabno dobo:

A. Zmesi iz dvojega semena:

- 1.) Za dobro rahlo zemljo:

domače detelje	20 klgr. na hektar
laške pahovke	25 " " "
- 2.) za težko mrzlo zemljo:

domače detelje	20 klgr. na hektar
mačjega repa	14 " " "
- 3.) za težko vlažno zemljo:

švedske detelje	12 klgr. na hektar
mačjega repa	10 " " "

B. Zmesi iz trojega semena:

- 1.) Za srednje težko, dobro zemljo:

domače detelje	18 klgr. na hektar
laške pahovke	15 " " "
mačjega repa	6 " " "

2.) za težko zemljo:

domače detelje	15 klgr. na hektar
švedske detelje	10 " " "
angleške pahovke	10 " " "

C. Zmesi iz četrerega semena.

1.) Za rahlo zemljo:

domače detelje	12 klgr. na hektar
švedske detelje	8 " " "
laške pahovke	10 " " "
mačjega repa	6 " " "

2.) za težko zemljo:

švedske detelje	10 klgr. na hektar
domače detelje	10 " " "
pasje trave	12 " " "
mačjega repa	6 " " "

VII.

Zmesi detelje in trave za štiri- do šestletno porabno dobo.

	Na rahla spr- steninska tla	Na sprsteninska ilovnata tla	Na težka tla	Na vlažna težka tla	Na suha in apnena tla	Na močvirna tla
	se poseje kilogramov semena					
domače detelje	6	6	20	2	6	—
bele detelje	—	2	—	1	2	5
švedske detelje	—	5	—	7	—	8
rumene detelje	—	—	—	—	2	—
francoske pahovke . . .	8	12	6	6	10	—
angleške pahovke	9	6	4	9	10	—
senožetne bilnice	6	8	—	2	—	3
pasje trave	10	10	11	10	10	10
lisičjega repa	2	—	—	2	—	—
mačjega repa	6	5	5	7	—	4
pasjega repa	2	—	—	—	—	—
senožetne latovke	1	4	—	—	10	—
zlate pahovke	—	4	—	—	—	—
laške pahovke	—	—	4	—	—	—
šopulje	—	—	—	2	—	3
esparzete	—	—	—	—	10	—
rožičkaste nokote	—	—	—	—	—	5
medene trave	—	—	—	—	—	6
ovčje bilnice	—	—	—	—	—	3
trde bilnice	—	—	—	—	—	3
skupaj	50	62	50	48	60	50

VIII.

Zmesi detelj in trav za trajne senožeti.

Za napravo trajnih senožeti je zlasti važno, da se skrbno odbero dobra semena, oziroma travne zmesi. Pri tej priliki naj opomnimo, da je senen drobir, ki ga naši kmetovalci tako radi sejejo, odločno slab za setev. V senenem drobiru je le malo dobrega kaljivega semena, in sicer le tistih trav, kojih seme je ravno ob košnji zrelo. Semena tistih trav, ki so poprej zorele, pa nič ni, ker se je že poprej na njivi, oziroma na senožeti osulo. Pozneje zoreče seme pa pride med drobir nedozorelo, torej nekaljivo. Najslabejši pa je drobir zato, ker v njem je jako veliko kaljivega plevelnega semena. Tudi po travnikih raste plevel, in sicer je plevel vse tisto, kar ni dobro za krmo in kar ovira rast drugih dobrih trav ter

krmskih rastlin. Senen drobir je prav za prav le plevelno seme, ki naj se nikdar ne seje. Naslednja tabela navaja zmesi travnih semen za trajne senožeti.

	Na rahla, slaba tla	Na srednje težka, dobra tla	Na dobra, ilovnata tla	Na vlažna, težka ilov- nata tla
	se poseje kilogr. semena			
domače detelje	—	—	—	2
zelene detelje	3	—	—	—
bele detelje	4	3	2	—
švedske detelje	—	4	2	4
rumene detelje	4	—	2	—
rožičkaste nokote	3	—	—	2
francoske pahovke	18	8	5	6
angleške pahovke	4	4	10	5
laške pahovke	—	2	—	2
pasje trave	10	10	5	10
senožetne latovke	5	—	10	—
medene trave	4	—	—	—
trde bilnice	5	—	—	—
rosulje	2	—	—	2
senožetne bilnice	—	18	5	17
lisičjega repa	—	4	5	2
mačjega repa	—	2	—	4
pasjega repa	—	3	—	—
šopulje	—	2	—	2
navadne latovke	—	—	—	2
skupaj	62	60	46	60

Opomnja: Navedene množine veljajo za en hektar. Na mernik posetve se vzame pičlo desetino tu navedenih množin.

Uljnjak.

Divje čebele žive navadno po temnih, senčnatih gozdih, posebno pa gledajo na to, da solnce ne obseva izhoda njih bivališča. Čebela rada dela na solnci, stanuje pa v senci. Na to bi se morali ozirati tudi čebelarji. Gledati bi morali, da luknje, skozi katere odhajajo čebele iz panjev, niso preveč na solnci. Solnčni žarki vznemirjajo čebele, in zaradi tega jih veliko brez dela leta pred panjem, kar je sicer lepo gledati, koristno pa ni. Če je uljnjak preveč razpostavljen solnčni vročini, omeči se tudi satovje v njem, tako da se skrči in čebele vanje ne morejo donášati medu.

Najboljše je, če je uljnjak obrnen proti jutranjemu solncu marcija meseca. Jutranje solnce ni tako hudo in ne nadleguje čebel. Iz taci uljnjakov čebele zgodaj zjutraj odhajajo na pašo. Zjutraj, dokler je rosa, je tudi branje najboljše.

Nekateri čebelarji so tudi že priporočali, da bi se uljnjaki obračali proti severu. To pa vendar ni dobro. Čebela potrebuje zunaj vsaj 7 C. gorkote. Pred uljnjaki obrnjenimi proti severu, bi pa večkrat ne bilo zadosti gorko, in to bi čebelam ravno tako škodovalo, kakor prevroči solnčni žarki. Iz takih uljnjakov odhajajo čebele prepozno na pašo.

Čebelam so pa tudi jako nevarni viharji. Mnogo čebel se ob viharji pogubi. Posebno je nevarno, da se ob viharji izgubi matica ob svojih obhodih. Kaj pa po-

menja, če panj izgubi matico, to ve vsak čebelar. Zaradi tega ne sme biti ulnjak na hribu, razpostavljen vsem vetrovom, ampak boljše je, če se napravi v kaki dolinici.

Ulnjak ne sme biti previsok, ker sicer morajo čebele, prihajajoče s paše močno obložene, visoko letati in se pri tem preveč utrudijo in večkrat onemorejo, predno pridejo v svoje panje. Tako je čebel vedno manj. Zaradi tega se slabši panji morajo devati le v spodnje vrste, da popolnoma ne onemorejo. Najboljše je, če so ulnjaki narejeni le za dve ali tri vrste panjev. Če ima ulnjak mnogo vrst panjev, pripeti se tudi večkrat, da matica, vračajoč se z obhoda, zaide v napačen panjič in jo tuje čebele umoré.

Pred ulnjakom ni dobro imeti visokih dreves, ker je z visokega drevja težko ogrebat roje. Najboljše je torej, če raste pred ulnjakom nizko drevje in grmovje. Ulnjak naj bode, če je mogoče, na mirnem kraju. Vsak hrup, kakor bučenje vode, zvonjenje i. t. d., kolikor toliko vznemirja čebele.

Kar se tiče vnanje oprave ulnjakove, ravnati je po razmerah. Za navadnega čebelarja je dobro jako priprosto narejen ulnjak. Kdor je pa premožen in lahko gleda na lepoto, napravi si lahko bolj ličnega. Vselej se je pa ravnati po omenjenih pravilih.

Sekelska koruza.

Vedno veči davki, občinske in druge priklade, vedno više mezde poslov in delavcev, vremenske in druge nezgode silijo kmeta, da išče pripomočkov, s katerimi bi pomnožil donesek kmetije ter se tako rešil.

Najpotrebnejše je, da si izbere kmet kraju in podnebu primerne kulturne rastline, ki dobro uspevajo ter največ donšajo. Mej te je gotovo prištevati koruzo ali turščico, tudi debelačo imenovano, ki ne daje le ljudem zdrave hrane, temveč je tudi najboljša piča za domače živali in zelo važna za pridobivanje krfke in špirta, sveža ali posušena turškovina pa je dobra krma za molzne krave.

Mnogo je sicer vrst koruze, vendar pa ugaja krajevnim in podnebnim razmeram naše države gotovo najbolj takozvana „Sekelska koruza“.

Domovina te koruze je Sekelska dežela na Sedmograškem, kjer jo je prva zasejala znana grofinja L. Haller. Sekelska koruza ni izbirčna niti glede zemlje niti glede podnebja in dozori po naših krajih v $3\frac{1}{2}$ do 4 mesecih. Seje se torej lahko še po rdeči detelji in uspeva tudi v krajih, koder navadna koruza več ne dozori.

Sekelska koruza požene navadno po dva gosto obrasla stroka srednje velika; dolga, bolj koničasta zrna so rdečkasto-rumene barve in dajo lepo, okusno moko. Seje naj se ta koruza v vrstah, oddaljenih druga od druge po 35 cm, in v vrsti po 25 do 30 cm vsaksebi; potrebuje torej mnogo manj prostora od domače koruze.

Zaradi tankega steblovja ugaja ta vrsta koruze sosebno tudi za sveže krmilo ter se v ta namen v letu lahko dvakrat seje.

Veleposestnica g. Marija Gressel v Trebnjem na Dolenjskem je preteklo leto zasejala originalno „Sekelsko koruzo“, ki je obrodila po 70 hl na hektar. Iz tega je razvidno, da je ta koruza veliko rodovitnejša od drugih vrst. Izbrano seme te tako izvrstne in za naše kraje najugodnejše koruze se dobiva pri oskrbništvu Trebanjske grajščine, in sicer hektoliter po 7 gld.

Razne reči.

— **Kako preprečiti, da krompir ne kali.** Kadar je vlažno in toplo spomladi, kali krompir po shrambah tako zelo, da izgubi mnogo svoje vrednosti. Močno kalast krompir porabijo navadno za krmo. Za prodaj se pa mora krompir ohraniti kolikor mogoče nekaleč. Na razne načine so poskušali, kaljivost krompirja zadušiti, ne da bi ob enem škodilo okusu, a niso našli pravega sredstva. Sedaj pa poročajo časniki, da je žvepleni dim (žveplena sokislina), ki se rabi za žveplanje vina, prav dober pripomoček. Ako se shramba ali zaboj, v katerem je krompir, od časa do časa dobre zažvepla, kaljenje popolnoma preneha. Če se žveplanje vrši v shrambi, seveda ne sme druge reči biti v njej nego le krompir, in toliko časa ne sme nihče vanjo, dokler je kaj žveplenega dima v zraku.

— **Pšenični in rženi otrobi** so po izkušnjah praktičnih kmetovalcev oboji enako dobri. Po kemijskih preiskavah imajo pšenični otrobi res nekoliko več prebavnih snovi v sebi, a razloček je tako majhen, da v praksi nima najmanjše vrednosti in se je zlasti pokazalo, da krave kraljene z enimi ali drugimi otrobi dajo enako množino mleka.

— **Če se svinje bukajo.** Kadar jih pitamo, je zelo neprijetno, ker se tedaj ne debelijo. Sicer se tudi svinje skupijo, a vselej jih ni mogoče, zlasti debelejših starih svinj ne. Neha se pa svinja bukati neki popolnoma in se zopet rada pita, ako ji vtaknemo kolikor mogoče globoko kakih pet z oljem namazanih šiber, s kakeršnimi se srne streljajo.

— **Kuminova rastlina,** pomešana med krmo, jako ugaja. Kumin pospešuje slast, naredi, da krave bolj molzejo in prepreči napetico. Iz tega vzroka priporočajo sejati z deteljo vred vedno kakih 4 do 5 kilogramov kuminovega semena.

— **Je li lisica škodljiva?** Navadno imajo lisice za jako škodljivo žival. Kmet jo sovraži, ker pride včasih na njegovo dvorišče in odnese kako kuro, lovec pa še bolj, ker mu poje mnogo zajcev. Natančnejše preiskave so pa pokazale, da lisica poje tudi mnogo miši in je torej kmetijstvu gotovo bolj koristna nego škodljiva. Sovražijo jo po krivem, ker ljudje ne vedo, koliko koristi. Pa saj mnogi preganjajo tudi krte in sove. Če pa lisica poje kacega zajca kmetijstvu le koristi, ker zajci napravljajo škodo pri sadnem drevju. Kmetu je vsakakor zajec veliko bolj škodljiv, nego lisica.

— **Surov hrastov les** se hitreje posuši, če se postavi navpik ali vsaj poševno, in sicer tako, da je konec, ki je bil poprej pri korenini, potem na gornji strani. Sok, ki je bil v drevesu, odtaka se proti dnu in sicer temnorjav.

— **Kako hraniti moko.** Moka ne sme biti dolgo trdo natrpana v vrečah, ampak spraviti jo je tako, da se večkrat lahko premeša. Če se ne premeša, zadahne in kruh iz nje pečen ni okusen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 66. Kolikokrat in kedaj na dan je prav krmiti govejo živino? (J. G. v K. na Goriškem.)

Odgovor: V odgovor na Vaše vprašanje je določiti le to: ali dvakrat ali trikrat na dan krmiti. O tem se je uže veliko pisalo in mnogo poskušalo. Z gospodarskega stališča ni še dognano, ali je dvakrat ali trikrat krmiti boljše t. j. varnejše; dognano pa je, da je z zdravstvenega stališča trikrat pokladati boljše nego dvakrat. Izkušnje uče, da se odločno najboljše uspehi dosežajo pri govedi s trikratnim pokladanjem, in zato Vam tudi to priporočamo. Ako rečemo, da je lahko tudi dvakratno krmljenje ob gotovih pogojih opravičeno, velja to le za slučaj, če je krmljenje pravilno, to je, če je sestava krme in nje množina prava. Povsod tam, koder pri nas le po dvakrat krmijo, je pa sestava in množina krme nezadostna.

Zatorej je dvakratno krmljenje odločno obsojati, in velik napredek je uže, če začne naš živinorejce po trikrat pokladati.

Vprašanje 67. Krava, ki je imela dosedaj tri telca, ne vzprejme več bika, dasi sem to večkrat poskušal. Sicer stoji mirno, kakor hitro pa skoči bik na njo, pa ga vrže raz sebe. Zdi se mi, da je krava tudi postala bolj medla. Kaj je temu vzrok in kako pomagati? (J. Š. na V. pri V.)

Odgovor: Po našem mnenju je lahko dvoje krivo: ali kravo zaboli, kadar bik na njo skoči, ali pa se instinktivno boji plemenjenja, ker ve, da bi imela bolečine. Vselej je vzrok kaka bolezen, zato Vam svetujemo, dajte kravo pregledati živinozdravniku. Krava ima skoraj gotovo pojatnico ali francoze, to je bolezen na spolovilih, vsled česar se sicer poja, a ne vzprejme bika in pri tem medli. To so pa vse le naša sklepanja, kajti pravo sodbo more izreči le živinozdravnik, ki bi kravo pregledal. Ako ima krava pojatnico, tedaj jo je najboljšje zaklati.

Vprašanje 68. Na vrtu imam mlado drevje, katero vsako leto nadlegujejo neke uši. Sedaj, ko sem drevje trebil, zapazil sem zopet njih zalego. Kako bi jo odpravil, in ali bi bilo dobro, če bi škropil drevje, dokler ne obzeleni, z modro galico? (J. P. v Š.)

Odgovor: Vprašanje je, če je zalego, katero ste sedaj našli, naredila tista uš, ki Vam pozneje kvari drevje. Uši, katere naredi, da se listje zavije in potem posuši, so listne uši. Najboljše je drevje pazno pregledati in uši z roko pomikati. To je najzanesljivejši pripomoček. Pregledati je pa drevje prav pogostoma. Vsak zavit ali vsaj upognen list je uže sumnjiv. To delo se da seveda izvrševati le pri mladem drevju, starega i tako uši ne nadlegujejo. Kadar je pa uši uže veliko, pa jih ne kaže mečkati. Tedaj vzemite vode, v kateri se je kuhala tobak, denite jo v primerno globoko skledo ter vtikajte vanjo ušive poganjke. Poganjek naj bo nekaj sekund v vodi, da se gotovo vsaka uš zmoči. Ako je pa Vaše drevje napadla krvna uš, potem Vam priporočamo brati dotični članek na 35. strani lanskega „Vrtnarja“. Dober pripomoček proti krvnim ušem je to, da se vsa ušiva mesta po debelu dobro namažejo s petrolejem, takisto tudi debele veje, vse manjše bolne veje pa odrežejo in sežgô.

Vprašanje 69. Kje je dobiti priprost nategač za žico, ki rabi za napenjanje žice na špalirjih, in kje pocinjeno žico za špalirje? (A. B. v D. Dalmacija.)

Odgovor: Take nategače doboste pri „Administration der Weinlaube in Klosterneuburg bei Wien“. Nategač v podobni kljunki velja 12 kr., boljši s škripcem in pocinjen pa 65 kr. Ta dva nategača ostaneta vedno na žici. Nategač, ki rabi za napenjanje dratu in se potem precej odstrani, pa stoji 6 gold 50 kr. Pocinjeno žico doboste tudi pri gorenji tvrdki, in sicer so za ta namen številke 20, 22, 25, 28 in 31, kojih kilogram stoji 36 kr. do 33 kr. Številke 20. gre na kilogr. 44 metrov, številke 31. pa 16 metrov.

Vprašanje 70. Na vrtu mi raste mnogo lepega mladega drevja, koje mi pa pomladi uničujejo črne mravlje, ki trumoma lezejo po njem. Po listji izlezejo jajčca, iz katerih se izvale črne in zelene mešice, od njih pa se vse listje zgrbanči. Ali je s čim ta mrčes uničiti? (Fr. D. v Z.)

Odgovor: Škode Vam po drevju ne delajo mravlje, ampak listne uši. Koder mravlje lezejo po drevju, je vedno znamenje, da so v bližini listne uši, ker mravlje posebno rade srkajo medu podobni sok, katerega izcejaajo listne uši. Mravlje pa zalezujejo listne uši, zato so sadjarjem le koristne, in francoski vrtnarji celo prinašajo mravljišča k drevju. Kako listne uši zatirati, to je povedano v odgovoru na 68. vprašanje v današnjem listu.

Vprašanje 71. Nameravam kupiti poltretje leto staro telico, ki je od zelo dobre molzne krave, in sicer od dvojčkov.

Telica je breja in bode drugi mesec skotila. Ker sem pa bral v knjigi „Domači živinozdravnik“, da telice od dvojčkov niso za plemo, ker nimajo razvitih spolovil, zato Vas vprašam, kaj je Vaše mnenje? (J. M. v P.)

Odgovor: Trditev, ki ste jo brali v knjigi „Domači živinozdravnik“, je resnična, a brez vsake izjeme pa vender ni. Ravno Vaša telica dokazuje to. Ker se je oplemenila in je sedaj breja, kaže to, da so ji spolovila razvita in je torej dobra za plemo. Glede dvojčkov je sicer različno mnenje. Eni trdijo, da sta dvojčka dobra za plemo, če sta oba telici, a če sta raznega spola, pa telica ni za plemo. V Švici pa trdijo kmetovalci, da so telice od dvojčkov dobre za plemo, če pride najprvo telček in potem šele telica na svet.

Vprašanje 72. Mislim narediti nekaj novih panjev s premičnimi satniki. Ker mi pa ni znana splošno rabna velikost, zato prosim, naznanite mi mere. (J. M. v P.)

Odgovor: Kranjski panj s premičnimi satniki je enake velikosti kakor stari kranjski panj, in sicer je dolg brez jezika 27 $\frac{1}{4}$ palca, 7 palcev visok in 12 palcev ali 1 čevljev širok. Te mere so zunanje. Deske končnice naj bodo po $\frac{1}{2}$ palca debele, stranice pa pičlo $\frac{3}{4}$ palca.

Vprašanje 73. Kaj je vzrok, da se krava, ki je ravnokar skotila prvo tele, katero je pa čez tri dni poginilo, noče v novič oplemeniti, dasi je bila uže štirikrat pri biku? Ta neprilika se letos v našem kraju pogostokrat kaže. Dostavljamo, da ima krava dosti dobrega mleka, da pa zlasti po dne neprijetno veliko muka. (F. B. v D.)

Odgovor: Da krava ne vzprejme, lahko je več vzrokov, ki so v njej in o katerih smo uže čisto pisali, na pr. v odgovoru na 41. vprašanje. Da se pa krave v Vašem kraju letos pogostokrat take, krivo je morebiti dvoje: Ali ima Vaš bik preveč krav in je vrhu tega še slab plemenjak, ali pa se je zatrosila med krave bolezen pojatnica (francozi), ki je nalezljiva. Na enega bika sme priti na leto največ 100 krav, in nobeden dan ne sme zapored več nego dve kravi plemeniti. Kar je več, je slabo, bodisi zato, ker od utrujenega bika oplemenjene krave skotevajo slabotna teleta ali sploh ne vzprejemajo. Pojatnica je tuberkulozna bolezen v spolovih, katero zlasti bik prav lahko prenaša na druge krave. Za pojatnico obolela krava se kar vedno poja, zatorej je nemirna in muka.

Vprašanje 74. Ali je res, da so drevesa kmetijske družbe dvakrat ali celo trikrat cepljena, in ali vselej z drugo vrsto? Vem, da ste o tem uže večkrat pisali, a nam novejšim udom to ni znano. Zakaj tako ravname? (J. J. v S. pri Vačah.)

Odgovor: Drevje kmetijske družbe je ali enkrat ali dvakrat cepljeno. Tiste vrste, ki same delajo lepa, zdrava in ravno rastoča debela, so le enkrat cepljene, druge vrste, ki nimajo teh lastnosti, pa se cepijo v drugič na uže vzgojeno deblo druge lepo in hitro rastoče vrste. Z dvakratnim cepljenjem je sicer več dela, a prihrani se pri vzgoji najmanj eno leto in drevo vzraste lepše. Izkušnje tudi uče, da je sadje dvakrat cepljenega drevesa zlahtnejše, zlasti pa ima več sladkorja, kar je važno za jabolčni mošt. Francozi imajo vse moštne jablane dvakrat cepljene.

Vprašanje 75. Imam 13 mesecev staro telico, ki uže 7 mesecev molze prav dobro mleko. Telica je starosti primerno velika in zdrava, a dosedaj se niti pojala ni. Ustregli bi gotovo mnogim, če bi pojasnili ta nenavadni slučaj. (F. Š. v S.)

Odgovor: To ni nič redkega, da dajejo nebreje ženske živali dlje časa mleko. Gayot poroča o žrebetu, ki je bilo dva tedna staro in je dajalo mleko. Hamann je videl žrebe, ki je imelo toliko mleka, da se je samo izcejalo. Pri drugih ženskih žrebetih je bilo vime v 3—6 dneh tako veliko kakor ovčje ter je dajalo navadno do 4 štiri tedne mleko. 15 mesecev stara telica je dajala, ne da bi bila breja, na dan 5 do 6

litrov mleka. Takih slučajev je veliko znanih. Sicer pa pridražimo iz mlečnih žlez lahko vsaki deviški živali mleko. Tako poroča prof. Leho iz Bruselja v listu „Annales de médecine vétérinaire“ o molži neke telice. Pri tej živali holandske pasme se je pričelo vime razvijati uže v drugem meseci, in sicer zaradi tega, ker je imela razvado sama sebe sesati. Od šestega meseca naprej so to telico redno molzli. — Znano je tudi mnogo slučajev, da so dajale moške živali iz svojih sicer nerazvitih, to je krnastih mlečnih žlez tudi mleko.

Vprašanje 76. Ali bi pesa dobro obrodila na starem deteljišči? (A. Z. v K.)

Odgovor: Staro zaledinjeno deteljišče je sploh zelo rodno, zato uspeva na njem vsaka rastlina. Iz tega vzroka sejejo in sade na deteljišča posebno izbirčne rastline, kakor na pr. pšenico. Tudi pesa dobro uspeva, le to je, da hoče imeti dobro obdelano zemljo, kakeršne pa na deteljišči ni, zlasti pri nas ne, ki v obče še zelo površno obdelujemo in plitvo orjemo. Za peso bi morali deteljišče uže jeseni dobro preorati in je neporavnano pustiti do pomladi.

Vprašanje 77. Na deteljišči hočem napraviti trajno senožet. Ali smem seme sejati kar na deteljišče, ali je naj prej preorjem? (J. S. v Št. J.)

Odgovor: Vsakakor je boljše, če zemljišče prej preorjete. Lahko bi tudi kar po deteljišči sejali in potem dobro prebrnali, a mnogo semena bi ne vzkalilo, in hitro vzrasla detelja bi razen tega mnogo o pričetku zelo nežnih trav zadušila.

Vprašanje 78. Katera vrsta trave bi najbolje uspevala na peščenem, prisojnim svetu, za sušo neobčutljivem? Kje bi se dobila taka trava? (A. M. v K. na Goriškem.)

Odgovor: Za suho in revno zemljo je ovčja bičnica, ne uspevale bi pa slabo tudi zlata pahovka, medena trava in stoklasa. Semena teh trav doboste pri Mauthnerji v Budapešti.

Vprašanje 79. Kako je pripraviti travnike, kadar se na novo obsejejo s travo? Katere trave so najboljše za setev? Kdaj se trava seje? (M. R. na D.)

Odgovor: Prostor, ki se bode priredil za trajno senožet, se preorje ter potem obseje najprvo s kakim jarim žitom in potem s travno zmesjo. Žito obsenčuje in varuje mlade ter nežne krmske rastline, ob enem pa da tudi pridelek, ki nekoliko pokrije vsaj obdelovanske stroške. Na vse druge točke Vašega vprašanja pa je obširen odgovor v članku „Pridelovanje krme na njivah“, ki je objavljen v zadnjem in današnjem listu.

Vprašanje 80. Ali je res kaj na tem, da ni vina pretekati ob mladi luni in tudi ne ob tem času rezati trti, ki dati gnoja i. t. d.? (J. P. v Zavetnikih.)

Odgovor: Vse to so prazne vraže, na katere se nam ne zdi potrebno odgovarjati. Kdor je dandanes še toliko neumen, da verjame, da luna vpliva na razna dela in njih uspeh, tistega ne prepriča najpametnejše besedovanje. Umen kmetovalec ne gleda na nič drugega nego le na ugoden čas, ki edin kaže, kdaj je katero delo izvršiti.

Vprašanje 81. Okoli sadnega vrta mislim narediti živ plot, in sicer takega, da ne bode mogla perutnina skozenj. Kakšen bi bil najbolj pripraven, da bi hitro dorastel, kako ga je saditi in kdaj? (L. G. v Zg.)

Odgovor: Najboljše za živ plot je belo trnje, potem smreka in slednjič gaber. Gabrov najhitreje doraste. Za sajenje gabrovega plota ali seči naredi se 60 cm širok in 30 cm globok jarek, v katerega se vsade mladi gabri po 15 cm narazen. Eden do dva centimetra debeli gabr so najprimernejši. Mlade gabre je dobro h količem privezati. Vsako leto jeseni treba

pa gabrovo seč obrezati, drugače se ne da lepo vzgojiti. Boljša je gabrova seč, ki je vzgojena iz semena. V posebnih gredah se vzgojijo rastline, in kadar so kakih 25 cm visoke, tedaj se presade. Potem naj raste do visokosti, katere treba plotu, potem pa se prično obrezovati. Za gabrovo seč je slabo, da jo živina rada objeda.

Gospodarske novice.

Sadno drevje, katero so družbeni člani naročili pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani, pričelo se je razpošiljati in bode v 14 dneh vsem naročnikom doposlano. Tisti, ki pridejo osebno po drevje, store naj to nemudno.

Deteljno seme je vse oddano, zato se od 1. aprila naprej ne vzprejemajo več naročila na nje.

Novo vstopivši člani, ki še niso prejeli diplomov, izvolijo naj nekaj časa potrpeti, ker ogromna opravila v družbeni pisarni zavirajo izdelovanje manj nujnih opravil.

* † **Gospod Lovro Tura,** jako vnet kmetovalec ter ud c. kr. kmetijske družbe kranjske, je umrl 10. t. m. v Litiji. Naj počiva v miru! — **Gospod Anton Knez,** posestnik in veletrgovec v Ljubljani ter dolgoleten član kmetijske družbe, je umrl 29. t. m. Blag mu spomin!

* **Kranjski deželni zbor** je v seji svoji dne 29. t. m. dovolil kmetijski družbi 2000 gold. podpore v prosep kmetijstva, in sicer jako laskavo priznavajoč uspešno delovanje družbe. V eni prejšnjih sej je visoki deželni zbor tudi družbenemu ribarskemu odseku dovolil 1000 gold. podpore za napravo ribjega vališča in vzrejevalnice na Studenci pod Ljubljano.

* **Samostojni ribarski odsek** kmetijske družbe kranjske je imel 29. t. m. sejo, pri kateri so bili navzoči načelnik g. prof. Franke in odborniki gg.: Lavrenčič, Schrey, Pirc in Witschl. — Načelnik poroča, da je bilo po zimi v odsekovo valilnico vloženih 36 000 iker domačih postrvi, 2000 iker rdečih postrvi in 5000 iker ameriških rdečih postrvi. Dosedaj iz iker izvaljene ribice so se dejale v novo napravljena korita, kjer se nadalje vzrejajo. Enoletne šarene postrvi, ki so sedaj do 18 centim. dolge, predejale so se iz korita v posebno priredjen ribnik. Šarene postrvi se krmiijo s konjskim mesom. — Odsek ukrene kupiti 300 plemenih rakov (samice) obloženih z jajčki. Dalje ukrene uže letos dobiti sparjene sulce za pridobitev iker. — Iker šarenih postrvi je naročenih 5000. Od kneza Schwarzenberga na Češkem je naročenih 6 plemenih ameriških ostrizev. — Odsek ukrene plačevati upravniku odsekovih riborejskih naprav na Studenci po 5 gold. mesečne remuneracije. Dalje ukrene izreči pismeno zahvalo gosp. deželnemu poslancu dr. Papežu, ki se je toplo potezal v deželnem zboru za podporo ribarskemu odseku za riborejske naprave na Studenci.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Družabniki podružnice c. kr. kmetijske družbe v Logatci

se uljudno vabijo na šesti občni zbor, ki bode dne 10. aprila t. l. (cvetno nedeljo) ob 4. uri popoldne v šolskem poslopju v Dolenjem Logatci.

Martin Petrič s. r., podružnični predsednik.